

הַלְבוֹת מַלְוָה וְלוֹוֶה פָּרַק כֹּה

א. הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ, וְאַחֵר שֶׁהִלְוֶהוּ אָמַר לוֹ אֶחָד, אֲנִי עָרֵב, אוֹ שֶׁתִּבַּע אֶת הַלוֹוֶה בְּדִין וְאָמַר לוֹ אַחֵר, הִנֵּיחָהוּ וְאֲנִי עָרֵב, אוֹ שֶׁהָיָה חוֹנֵק אוֹתוֹ בְּשׁוּק לְתֵן לוֹ וְאָמַר לוֹ, הִנֵּחַ וְאֲנִי עָרֵב אֵין הָעָרֵב חַיֵּב כָּלוּם: וְאָפְלוּ אָמַר אֲנִי עָרֵב, בְּפָנֵי בֵּית דִּין. אָבֵל אִם קָנוּ מִיָּדוֹ שֶׁהוּא עָרֵב מִמּוֹן זֶה, בְּכָל אֵלּוּ הַפָּנִים בֵּין בְּפָנֵי בֵּית דִּין, בֵּין בֵּינוֹ לְבֵין הַמַּלְוֶה נִשְׁתַּעֲבַד.

ב. אָמַר לוֹ בְּשַׁעַת מִתֵּן מַעוֹת, הִלְוֶהוּ וְאֲנִי עָרֵב נִשְׁתַּעֲבַד הָעָרֵב, וְאִינוּ צָרִיךְ קִנְיָן. וְכֵן אִם בֵּית דִּין עָשׂוּ אוֹתוֹ עָרֵב נִשְׁתַּעֲבַד, אָף עַל פִּי שְׁלֹא קָנוּ מִיָּדוֹ: כְּגוֹן שֶׁהָיוּ בֵּית דִּין רוֹצִין לְגָבוֹת מִן הַלוֹוֶה, וְאָמַר לָהֶם הִנֵּיחָהוּ וְאֲנִי עָרֵב לָכֶם הוּאִיל וַיֵּשׁ לוֹ הִנָּהוּ שֶׁהֶאֱמִינוּהוּ בֵּית דִּין, בְּאוֹתָהּ הִנָּהוּ שֶׁעָבַד עֲצָמוֹ.

ג. הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ עַל יְדֵי עָרֵב אָף עַל פִּי שֶׁהָעָרֵב מִשְׁעָבַד לְמַלְוֶה לֹא יִתְבַּע אֶת הָעָרֵב תַּחֲלָה, אֲלֹא תוֹבֵעַ אֶת הַלוֹוֶה תַּחֲלָה. אִם לֹא נָתַן לוֹ חוֹזֵר אֶצֶל הָעָרֵב, וְנִפְרַע מִמֶּנּוּ. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשֹׂאִין נִכְסִים לַלוֹוֶה; אָבֵל אִם יֵשׁ נִכְסִים לַלוֹוֶה לֹא יִפְרַע מִן הָעָרֵב כָּלֵל, אֲלֹא מִן הַלוֹוֶה.

ד. הָיָה הַלוֹוֶה אֶלֶם, וְאֵין בֵּית דִּין יְכוּלִין לְהוֹצִיא מִיָּדוֹ, אוֹ שְׁלֹא בָּא לְבֵית דִּין הָרִי זֶה נִפְרַע מִן הָעָרֵב תַּחֲלָה, וְאַחֵר כֶּךָ יַעֲשֶׂה הָעָרֵב דִּין עִם הַלוֹוֶה. אִם יְכוּל לְהוֹצִיא מִיָּדוֹ, יוֹצִיא; אוֹ יִשְׁמְתוּ אוֹתוֹ בֵּית דִּין, עַד שִׁיתֵּן לוֹ.

ה. הִתְנָה הַמַּלְוֶה עַל הָעָרֵב וְאָמַר לוֹ עַל מְנַת שְׁאִפְרַע מִמִּי שְׁאִרְצָה, אוֹ שֶׁהָיָה קִבְּלָן הָרִי זֶה יִתְבַּע אֶת הָעָרֵב הַזֶּה אוֹ אֶת הַקִּבְּלָן תַּחֲלָה; וַיִּפְרַע מִהֵן, אָף עַל פִּי שִׁישׁ נִכְסִים לַלוֹוֶה.

ו. אֵיזָה הוּא עָרֵב, וְאֵיזָה הוּא קִבְּלָן: אָמַר לוֹ תֵּן לוֹ, וְאֲנִי נוֹתֵן לָךְ זֶה הוּא קִבְּלָן שִׁישׁ לְמַלְוֶה לְהִפְרַע מִמֶּנּוּ תַּחֲלָה, אָף עַל פִּי שְׁלֹא פִּרַשׁ, וְלֹא אָמַר עַל מְנַת שְׁאִפְרַע, מִמִּי שְׁאִרְצָה. אָבֵל אִם אָמַר לוֹ הִלְוֶהוּ וְאֲנִי עָרֵב, הִלְוֶהוּ וְאֲנִי פוֹרַע, הִלְוֶהוּ וְאֲנִי חַיֵּב, הִלְוֶהוּ וְאֲנִי נוֹתֵן, הִלְוֶהוּ וְאֲנִי קִבְּלָן, תֵּן לוֹ וְאֲנִי קִבְּלָן, תֵּן לוֹ וְאֲנִי פוֹרַע, תֵּן לוֹ וְאֲנִי חַיֵּב, תֵּן לוֹ וְאֲנִי עָרֵב כָּלֵן לְשׁוֹן עֲרֻכְנוֹת הֵן, וְאִינוּ תוֹבְעוּ תַּחֲלָה; וְלֹא נִפְרַע מִמֶּנּוּ, בְּמִקּוֹם שִׁישׁ נִכְסִים לַלוֹוֶה: עַד שִׁיפְרֹשׁ וַיֹּאמֶר, מִמִּי שְׁאִרְצָה אִפְרַע.

ז. עָרֵב שֶׁלְכַתְּבָה אָף עַל פִּי שֶׁקָּנוּ מִיָּדוֹ, פְּטוֹר מִלְּשֹׁלֵם: שֶׁהָרִי מַצּוּה עֲשֶׂה, וְלֹא חֲסֵרָה מִמּוֹן. וְאִם הָיָה הָאֵב עָרֵב לְכַתְּבַת בְּנוֹ, וְקָנוּ מִיָּדוֹ חַיֵּב. וְקִבְּלָן שֶׁלְכַתְּבָה, חַיֵּב.

ח. רְאוּבֵן שֶׁמָּכַר לְשִׁמְעוֹן שְׂדֵה, וּבָא לוֹי וְקִבֵּל אַחֲרֵיוֹתָהּ עָלָיו לֹא נִשְׁתַּעֲבַד לוֹי, שְׂזוֹ אִסְמִכְתָּא הִיא. וְאִם קָנוּ מִיָּדוֹ שֶׁהוּא עָרֵב לְשֹׁלֵם דְּמֵי מָכַר זֶה, בְּכָל עֵת שִׁיתְּבַעֲנוּ שִׁמְעוֹן הָרִי זֶה חַיֵּב. וְכִזָּה הוֹרוּ רַבּוֹתֵי.

ט. וְכֵן הָעָרֵב אוֹ הַקִּבְּלָן שֶׁחֲיָבּוּ עֲצָמָן עַל תְּנָאֵי אָף עַל פִּי שֶׁקָּנוּ מִיָּדוֹ לֹא נִשְׁתַּעֲבַד, מִפְּנֵי שֶׁהִיא אִסְמִכְתָּא; כִּיצַד כְּגוֹן שְׁאָמַר לוֹ תֵּן לוֹ וְאֲנִי אֶתֵּן, אִם יִהְיֶה כֶּךָ וְכֶךָ, אוֹ אִם לֹא יִהְיֶה: שֶׁכָּל הַתּוֹלָה שֶׁעָבַד שְׂאִינוּ חַיֵּב בּוֹ בְּאֵם יִהְיֶה וְאִם לֹא יִהְיֶה לֹא גָמַר, וְלֹא הִקְנָה קִנְיָן שָׁלֵם; וְלִפְיָכָּהּ לֹא נִשְׁתַּעֲבַד.

י. שְׁנַיִם שָׁלוּ בְּשֹׁטֶר אֶחָד, אוֹ שֶׁלְקָחוּ מִקָּח אֶחָד, וְכֵן הִשְׁתַּפְּיִן

שְׁלוֹה אֶחָד מֵהֶן, אוֹ לָקַח לְשִׁתְּפוֹת הָרִי הֵן עֲרֵבָאִין זֶה לָזֶה, אִף עַל פִּי שְׁלֹא פִּרְשׁ.

יא. שְׁנַיִם שְׁעָרָיו אֶחָד כְּשִׁיבּוֹא הַמַּלְוֶה לְהַפְרֵעַ מִן הָעָרִב, יִפְרֹעַ מֵאִיזָה מֵהֶן שְׂרִיצָה; וְאִם לֹא הָיָה לְאֶחָד כְּדִי הַחוּב, חוֹזֵר וְתוֹבֵעַ הַשְּׁנִי בְּשָׂאָר הַחוּב. וְאֶחָד שְׁעָרִב שְׁנַיִם כְּשִׁיפְרֵעַ לַמַּלְוֶה יוֹדִיעוֹ חוּב אִיזָה מִשְׁנִיָּהֶם הוּא פּוֹרֵעַ, כְּדִי שִׁיחֹזֵר עָלָיו.

יב. הָאוֹמֵר לְחֻבְרוֹ עָרִב זֶה לְפָלוֹנִי, וְאֲנִי עָרִב לָךְ הָרִי זֶה כְּמִי שְׁאֹמֵר לוֹ, הַלֹּוֹהוּ וְאֲנִי עָרִב; וְכִשֵּׁם שֶׁנִּשְׁתַּעֲבַד הָעָרִב לַמַּלְוֶה, כֵּן נִשְׁתַּעֲבַד עָרִב שְׁנִי לְעָרִב רִאשׁוֹן. וְדִין הָעָרִב עִם הַמַּלְוֶה, כְּדִין עָרִב רִאשׁוֹן עִם הַשְּׁנִי דִין אֶחָד הוּא.

יג. מִי שְׁלֹא פִּרְשׁ קֶצֶב הַדְּבָר שְׁעָרִב, כְּגוֹן שְׁאֹמֵר לוֹ כָּל מֵה שֶׁתֵּתֵן לוֹ, תֵּן לוֹ וְאֲנִי עָרִב, אוֹ מָכַר לוֹ וְאֲנִי עָרִב, אוֹ הַלֹּוֹהוּ וְאֲנִי עָרִב יֵשׁ מִן הַגְּאוּנִים שֶׁהוֹרָה שְׁאִפְלוֹ מָכַר לוֹ בַּעֲשֶׂרֶת אֲלָפִים אוֹ הַלֹּוֹהוּ מֵאָה אֲלָף, נִשְׁתַּעֲבַד הָעָרִב בְּכָל. וְיִרְאֶה לִּי שְׂאִין זֶה הָעָרִב חַיִּב כָּלוּם, שְׁכִינִן שְׂאִינֵנוּ יוֹדֵעַ הַדְּבָר שֶׁשְׁעָבַד עֲצָמוֹ בּוֹ, לֹא סְמָכָה דַּעְתּוֹ, וְלֹא שְׁעָבַד עֲצָמוֹ; וְדִבְרִים שֶׁלְטַעַם הֵם אֵלּוּ לְמַבִּין.

יד. מִי שְׁאֹמֵר לְחֻבְרוֹ הַלֹּוֹהוּ, וְאֲנִי עָרִב לְגוּפּוֹ שֶׁלֹּוֹהֶה הַזֶּה לֹא עָרִב לְעֲצָמוֹ שֶׁלִּמְמוֹן, אֲלֵא כָּל זְמַן שֶׁתִּרְצֶה אֲבִיאָנוּ לָךְ. וְכֵן אִם אֹמֵר לוֹ אַחֵר שֶׁהַלֹּוֹהוּ וְתַבְעוֹ, הַנִּיחָהוּ וְכָל זְמַן שֶׁתִּתְּבַע אוֹתוֹ, אֲבִיאָנוּ לָךְ, וְקִנּוּ מִידּוֹ עַל זֶה אִם לֹא יָבִיא זֶה הַלֹּוֹהֶה, יֵשׁ מִן הַגְּאוּנִים שֶׁהוֹרָה שֶׁהוּא חַיִּב לְשֵׁלֶם. וְיֵשׁ מִי שֶׁהוֹרָה שְׁאִפְלוֹ הַתְּנָה עָלָיו, וְאֹמֵר אִם לֹא אֲבִיאָנוּ, אוֹ שְׁמַת, אוֹ שְׁבָרַח, אֶהְיָה חַיִּב לְשֵׁלֶם הָרִי זֶה אִסְמַכְתָּא, וְלֹא נִשְׁתַּעֲבַד; וְלִזֶּה דַּעְתִּי נוּטָה.

הַלְבוֹת מַלְוֶה וְלוֹוֶה פֶּרֶק בּו

א. הַמַּלְוֶה אֶת חֻבְרוֹ בְּשִׁטָּר, וְאַחֵר שֶׁהֶעִידוּ הָעֵדִים בְּשִׁטָּר, בָּא עָרִב וְעָרִב אֶת הַלֹּוֹהֶה אִף עַל פִּי שְׁקִנּוּ מִידּוֹ, וְנִשְׁתַּעֲבַד לְשֵׁלֶם כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ כְּשִׁיבּוֹא הַמַּלְוֶה לְהַפְרֵעַ מִנְכָּסֵי הָעָרִב הַזֶּה, אֵינוּ טוֹרֵף מִנְכָּסִים מִשְׁעָבָדִים.

ב. הָיָה הָעָרִב בְּגוּפּוֹ שֶׁלְשִׁטָּר קֵדָם חֲתִימַת הָעֵדִים אִם כָּתְבוּ פָלוֹנִי עָרִב, שֶׁהָרִי אֵינוּ מְעָרִב עִם הַלֹּוֹהֶה בַּמַּלְוֶה הָרִי זֶה אֵינוּ גוֹבֶה מִמֶּנּוּ מִן הַמִּשְׁעָבָדִים. אֲבָל אִם כָּתוּב בְּשִׁטָּר פָּלוֹנִי לָוֶה מִפָּלוֹנִי כֵּן וְכֵן וּפָלוֹנִי עָרִב, שֶׁהָרִי עָרְבוּ לוֹוֶה עִם הָעָרִב בְּשִׁטָּר, וְקִנּוּ מִידּוֹ שֶׁלְעָרִב, וְאַחֵר כֵּן חֲתָמוּ הָעֵדִים בְּשִׁטָּר הָרִי זֶה נִפְרָע מִנְכָּסֵי עָרִב הַמִּשְׁעָבָדִים.

ג. [תַּחֲלִיל ג] מַלְוֶה שֶׁבָּא לְתַבַּע אֶת הַלֹּוֹהֶה אֵינוּ יָכוֹל לְדַחוּתוֹ וְלֹאמֵר לוֹ, לָךְ אֲצֵל הַקִּבְלָן שֶׁהָרִי יֵשׁ לָךְ לְתַבַּע אוֹתוֹ תַּחֲלָה: אֲלֵא תוֹבֵעַ כָּל מִי שֶׁרִיצָה תַּחֲלָה. וְאִם נָשָׂא הַקִּבְלָן הַמַּעוֹת מִיד הַמַּלְוֶה, וְנִתְּנָן בְּיַד הַלֹּוֹהֶה אֵין לַמַּלְוֶה עַל הַלֹּוֹהֶה כָּלוּם.

ד. מַלְוֶה שֶׁתַּבַּע אֶת הַלֹּוֹהֶה, וְלֹא מָצָא לוֹ נְכָסִים אֵינוּ יָכוֹל לְהַפְרֵעַ מִן הָעָרִב, עַד אַחֵר שְׁלוֹשִׁים יוֹם מִיּוֹם שֶׁנִּתְּחַיֵּב הָעָרִב לְשֵׁלֶם: לֹא יִהְיֶה כּוֹחַ זֶה, פְּחוֹת מִן הַלֹּוֹהֶה עֲצָמוֹ. כִּזֶּה הוֹרוּ הַמּוֹרִים. וְאִם הַתְּנָה עִמּוֹ, הַכֹּל לְפִי הַתְּנָאִי.

ה. [המשך ג] הִיָּה הַלוּוֹה בְּמִדִּינָה אַחֶרֶת, שְׁאִינוּ יָכוֹל לְהוֹדִיעוֹ
וְלֹא לִילֹךְ לוֹ, אוֹ שְׁמַת הַלוּוֹה, וְהַנִּיחַ קְטָנִים שְׁאִין בֵּית דִּין
נִזְקָקִין לְנִכְסֵיהֶן הָרִי זֶה תוֹבֵעַ אֶת הָעָרֵב תַּחֲלָה, שְׁהָרִי אֵין
הַלוּוֹה מְצוּי.

ו. מְלוּה שֶׁתִּבֶּע אֶת הַלוּוֹה, וּמִצָּאוֹ שֶׁהֶעֱנִי אִינוּ יָכוֹל לְהַפְרֵע
מִן הָעָרֵב, עַד שִׁישְׁבֵּע הַלוּוֹה בְּתִקְנַת אַחֲרוֹנִים שְׁאִין לוֹ כָּלוּם:
שְׁמָא יַעֲשׂוּ קְנוּיָה עַל נִכְסֵי שְׁלָעָרֵב.

ז. מִי שֶׁהִיָּה עָרֵב לַחֲבֵרוֹ בְּמְלוּה עַל פֶּה, וּבֹא הַמְלוּה לְתִבֶּע אֶת
הָעָרֵב, וְהָרִי הַלוּוֹה בְּמִדִּינַת הַיָּם אוֹמֵר לוֹ הָעָרֵב, הֵבֵא רְאִיָּה
שֶׁלֹּא פָּרַעַךְ הַלוּוֹה, וְאֲנִי אֶשְׁלֵם לָךְ.

ח. עָרֵב שֶׁקָּדֵם וְנָתַן לְבַעַל חוֹב אֶת חוּבוֹ הָרִי זֶה חוֹזֵר וְגוֹבֵה מִן
הַלוּוֹה כָּל מֶה שֶׁפָּרַע עַל יָדוֹ, אֵף עַל פִּי שֶׁהִתִּיהַ מְלוּה עַל פֶּה
אוֹ בְּלֹא עֵדִים כָּלֵל.

ט. בְּמֶה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשֹׁאמֵר לוֹ הַלוּוֹה בַּעַת שֶׁנַּעֲשֶׂה לוֹ
עָרֵב, עָרֵבֵנִי וְשֵׁלֵם. אָבֵל אִם עָמַד זֶה בְּרִשּׁוֹת עֲצָמוֹ, וְנַעֲשֶׂה לוֹ
עָרֵב אוֹ קִבְלָן, אוֹ שֹׁאמֵר לוֹ הַלוּוֹה, עָרֵבֵנִי וְלֹא הִרְשָׁהוּ שְׁיִיתָן,
וּפָרַע הַחוֹב אֵין הַלוּוֹה חַיֵּב לְשֵׁלֵם לוֹ כָּלוּם.

י. וְכֵן הַפּוֹרֵעַ שְׁטֵר חוֹבוֹ שֶׁלַּחֲבֵרוֹ שֶׁלֹּא מִדַּעַתוֹ אֶפְלוּ הִיָּה הַחוֹב
עַל הַמְשָׁפוֹן, אֵין הַלוּוֹה חַיֵּב כָּלוּם; וְנוֹטֵל מִשְׁפוֹנוֹ בַּחֲנָם, וְהָרִי
אֲבָד זֶה הַנּוֹתֵן אֶת מַעוֹתָיו: שְׁמָא הִיָּה הַלוּוֹה מְפִיס אֶת הַמְלוּה,
וּמוֹחֵל לוֹ.

יא. מֵת הַלוּוֹה, וְקָדֵם הָעָרֵב וּפָרַע הַחוֹב קָדֵם שְׁיֹדִיעַ אֶת
הַיּוֹרְשִׁים אִם נוֹדַע לָנוּ שֶׁלֹּא פָּרַע הַלוּוֹה שְׁטֵר חוֹבוֹ קָדֵם שְׁיִמּוֹת,
כְּגוֹן שֶׁהוּדָה בּוֹ, אוֹ שֶׁנִּדְּוָהוּ וּמֵת בְּנִדְוִיו, אוֹ שֶׁלֹּא הִגִּיעַ זְמַן
הַמְלוּה לְהַגְבוֹת הָרִי זֶה חוֹזֵר וְגוֹבֵה מִן הַיּוֹרְשִׁין כָּל מֶה שֶׁפָּרַע.

יב. הִיָּה הַמְלוּה גוֹי אֵין הַיּוֹרְשִׁין חַיִּבִּין לְשֵׁלֵם, שְׁמָא אָבִיהֶן נָתַן
לָזֶה הָעָרֵב כָּל הַחוֹב שֶׁהִיָּה עָלָיו: מִפְּנֵי שֶׁהִגִּיב תוֹבֵעַ אֶת הָעָרֵב
תַּחֲלָה; וְלִפְיָךְ פָּרַע זֶה מִדַּעַתוֹ, קָדֵם שְׁיֹדִיעַ אֶת הִיתּוּמִים. אָבֵל
אִם הוֹדִיעַן שֶׁהִגִּיב תוֹבֵעַ אוֹתוֹ, וְהָרִי הוּא נוֹתֵן חַיִּבִּין לְשֵׁלֵם.

יג. כָּל עָרֵב שֶׁבֹּא לִטֹּל מֶה שֶׁפָּרַע בֵּין שְׁבֹא לְהַפְרֵע מִיּוֹרְשֵׁי
לוּוֹה, בֵּין מִן הַלוּוֹה עֲצָמוֹ הָרִי זֶה צָרִיךְ לְהֵבִיא רְאִיָּה שֶׁפָּרַע;
וְאֵין מְצִיאַת שְׁטֵר הַחוֹב שֶׁעָלָיו בְּיַד הָעָרֵב, רְאִיָּה שְׁמָא נָפַל
הַשְּׁטֵר מִיַּד הַמְלוּה, וְלֹא פָּרַע זֶה כָּלוּם.

יד. הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ עֲרֵבְתָּ לִּי, וְהוּא אוֹמֵר לֹא עֲרֵבְתִּי; אוֹ שֹׁאמֵר
הָעָרֵב לְלוּוֹה אַתָּה הִרְשִׁיתָנִי לְעָרֵב אוֹתָךְ וְלָתֵן, וְהוּא אוֹמֵר לוֹ
לֹא כִי, אֲלֹא מִדַּעַתָּךְ עֲרֵבְתָּ, אוֹ לֹא עֲרֵבְתָּ כָּלֵל; אוֹ שֹׁאמֵר הָעָרֵב
פָּרַעְתִּי לְמְלוּה בְּפִנְיָה, וְהַלוּוֹה אוֹמֵר לֹא פָּרַעְתָּ, אוֹ שֹׁאמֵר לוֹ כֵּן
פָּרַעְתָּ וְנָתַתִּי לָךְ מֶה שֶׁפָּרַעְתָּ, אוֹ שֹׁאמֵר הַמְלוּה עֲרֵבְתָּ לִּי מֵאֲתִים,
וְהוּא אוֹמֵר לֹא עֲרֵבְתִּי אֲלֹא מִנֶּה: בְּכָל אֵלוֹ הַטַּעֲנוֹת וְכִיּוֹצֵא בָהֶן
הַמוֹצִיא מַחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאִיָּה, אוֹ יִשְׁבַּע הַנִּתְבַּע שְׁבוּעַת הַסֵּת, אוֹ
שְׁבוּעַת הַתּוֹרָה אִם הוּדָה בְּמִקְצֵת, כְּשֶׁאֵר טַעֲנוֹת הַמָּמוֹן.

טו. עֶבֶד אוֹ אִשָּׁת אִישׁ שְׁלוֹו אוֹ שֶׁעָרְבוּ אֶת אַחֲרִים, וְנָתַחֲיָבוּ
לְשֵׁלֵם כְּשִׁישְׁתַּחֲרַר הָעֶבֶד וְתַתְּגַרְשׁ הָאִשָּׁה אוֹ תַתְּאֲלָמֵן, יִשְׁלָמוּ.
קָטָן שְׁלוּה, חַיֵּב לְשֵׁלֵם כְּשִׁיגְדִיל; וְאֵין כּוֹתֵבִין עָלָיו שְׁטֵר, אֲלֹא
הָרִי הִיא מְלוּה עַל פֶּה, אֵף עַל פִּי שֶׁקָּנוּ מִיָּדוֹ, שְׁאִין קִנְיָן מִיָּד
הַקָּטָן כָּלוּם.

זו. קִטָּן שְׁעָרַב אֶת אֲחֵרִים הִזְרוּ הַגָּאוֹנִים שְׁאִינוֹ חַיֵּב לְשַׁלֵּם כָּלוּם, אֵף כְּשִׁיגְדִיל ; וְזֶה שֶׁנִּתֵּן אֶת מַעֲוֹתָיו עַל פִּי הַקִּטָּן, אֲבָד אֶת מַעֲוֹתָיו : שְׁאִין לִקְטָן דַּעַת כְּדֵי לְשַׁעֲבֵד עַצְמוֹ בְּדָבָר שְׁאִינוֹ חַיֵּב בּוֹ, לֹא בְּעֶרְכָּנוֹת וְלֹא בְּכָל פִּיּוּצָא בְּזֶה. וְדִין אִמֶּת הוּא זֶה, וְבוֹ רָאוּי לְדוֹן.

יז. הָאִשָּׁה שְׁלוֹתָהּ בְּשֹׁטֵר, אוֹ שְׁעָרְכָהּ בְּשֹׁטֵר, וְנִשְׂאָת חֵיבָתָה לְשַׁלֵּם אַחֵר שְׁנִשְׂאָתָה. וְאִם הִיָּתָה מְלוּוָה עַל פֶּה אִינָה מְשַׁלֶּמֶת, עַד שֶׁתִּתְּגַרֵּשׁ אוֹ תִתְּאֲלָמֵן : שְׁרָשׁוֹת בְּעַל כְּרָשׁוֹת לֹקָח הוּא, כְּמוֹ שְׁבִאֲרָנוּ בְּכִמָּה מְקוֹמוֹת. וְאִם הָיוּ מַעֲוֹת הַהִלּוּאָה עַצְמָן קִיָּמִין, יִחְזִירוּ אוֹתָן לְמִלּוּהָ.

הַלְבוֹת מְלוּוָה וְלוֹוֶה פֶּרֶק כּו

א. שֹׁטֵר שֶׁפָּתוּב בְּכָל לְשׁוֹן וּבְכָל כְּתָב אִם הָיָה עָשׂוּי כְּתָקוֹן שְׁטָרֵי יִשְׂרָאֵל, שְׁאִינָן יְכוּלִין לְהַזְדִּיף וְלֹא לְהוֹסִיף וְלֹא לַגְרֹעַ, וְהָיוּ עֲדֵיו יִשְׂרָאֵלִיִּים, וְיִוָּדְעִין לְקִרְוָתוֹ הָרִי זֶה כָּשֵׁר, וְגוֹבִיֵן בּוֹ מִן הַמְּשַׁעֲבָדִין.

ב. אֲבָל כָּל הַשְּׁטָרוֹת שֶׁחֹתְמִיהֶן גּוֹיִים הָרִי אֵלּוּ פְּסוּלִין, חוּץ מִשְׁטָרֵי מִקָּח וּמִמָּכָר וּשְׁטָרֵי חוּב : וְהוּא שִׁיתֵּן הַמַּעֲוֹת בְּפָנֵיהֶם, וְיִכְתְּבוּ בְּשֹׁטֵר בְּפָנֵינוּ מִנָּה פְּלוֹנִי לְפְלוֹנִי כֶּךָ וְכֶךָ דְּמֵי הַמָּכָר אוֹ מַעֲוֹת הַחוּב. וְהוּא שִׁיְהִיו עָשׂוּיִין, בְּעֶרְפָּאוֹת שְׁלָהֶם ; אֲבָל בְּמָקוֹם קְבוּץ פְּלִילִיָּהֶן בְּלֹא קִיוֵם הַשּׁוּפֵט שְׁלָהֶם, לֹא יוֹעִילוּ כָלוּם.

ג. וְכֵן צְרִיכִין עֲדֵי יִשְׂרָאֵל שִׁיעִידוֹ עַל אֵלּוּ הַגּוֹיִים שֶׁהֵן עֲדֵי הַשְּׁטָר, וְעַל זֶה הַשּׁוּפֵט שְׁלָהֶן שְׁקִים עֲדוּתָן, שְׁאִינָן יְדוּעִין בְּקִבְּלַת שַׁחַד. וְאִם חָסְרוּ שְׁטָרֵי הַגּוֹיִים דְּבָר מִכָּל אֵלּוּ, הָרִי הֵן כֹּחֶרֶס.

ד. וְכֵן שְׁטָרֵי הוֹדָאוֹת וּמִתְּנּוֹת וּפְשָׁרוֹת וּמַחִילוֹת, שֶׁהֵן בְּעֲדִים שְׁלָהֶן אֵף עַל פִּי שֵׁישׁ בָּהֶן כָּל הַדְּבָרִים שֶׁמִּנֵּינוּ, הָרִי הֵן כֹּחֶרֶס. וְהוּרוּ רְבוּתִי, שְׁאֵפְלוּ שְׁטָרֵי חוּב שְׁלָהֶן שֶׁנִּתְּנוּ הַמַּעֲוֹת בְּפָנֵיהֶם פְּסוּלִין, וְלֹא הִכְשִׁירוּ אֵלּא שְׁטָרֵי מִקָּח וּמִמָּכָר שֶׁנִּתְּנוּ הַמַּעֲוֹת בְּפָנֵיהֶם ; וְאִין אֲנִי מוֹדָה בְּזֶה.

ה. אִם לֹא יָדְעוּ דִּינֵי יִשְׂרָאֵל לְקִרְוֹת שְׁטָר זֶה שֶׁנַּעֲשֶׂה בְּעֶרְפָּאוֹת שְׁלִגּוֹיִים נוֹתְנוֹ לְשֵׁנֵי גּוֹיִים זֶה שְׁלֹא בְּפָנֵי זֶה, וְקוֹרִין לוֹ, שְׁנִמְצָא כָּל אֶחָד מֵהֶן כְּמִסִּית לְפִי תָמוּ, וְגוֹבָה בּוֹ מִבְּנֵי חוּרִין. אֲבָל אִין טוֹרְפִין בּוֹ, מִפְּנֵי שְׁאִין לוֹ קוּל, שֶׁהָרִי לֹא יָדְעוּ הַלְקוּחוֹת בְּמָה שֶׁנַּעֲשֶׂה בְּגוֹיִים.

ו. שְׁטָר שֶׁעֲדִיו גּוֹיִים שֶׁמָּסְרוּ הַלוּוֶה לְיַד הַמְּלוּוֶה, אוֹ הַמּוֹכֵר לְיַד הַלּוֹקָח, בְּפָנֵי שְׁנֵי עֲדִים מִיִּשְׂרָאֵל אֵף עַל פִּי שְׁאִינוֹ עָשׂוּי בְּעֶרְפָּאוֹת שְׁלָהֶן, וְאִין בּוֹ כָּל הַדְּבָרִים שֶׁמִּנֵּינוּ הָרִי זֶה גּוֹבָה בּוֹ מִבְּנֵי חוּרִין : וְהוּא שִׁיְהִיו הָעֲדִים שֶׁמָּסְרוּ בְּפָנֵיהֶם, יוֹדְעִין לְקִרְוָתוֹ וְקִרְאוּהוּ כְּשֶׁמָּסְרוּ, וְיִהְיֶה כְּתָקוֹן שְׁטָרֵי יִשְׂרָאֵל, שְׁאִינוֹ יְכוּלִין לְהַזְדִּיף וְלֹא לְהוֹסִיף בּוֹ וְלֹא לַגְרֹעַ. וְלָמָּה לֹא יִגָּבֶה בּוֹ מִן הַמְּשַׁעֲבָדִים, מִפְּנֵי שְׁאִין לוֹ קוּל.

ז. תְּקוּן שְׁטָרֵי יִשְׂרָאֵל כֶּךָ הוּא : כָּל הַשְּׁטָרוֹת כָּלָן, צָרִיךְ שִׁיִּחְזוּר מִעֲנִינּוֹ שֶׁלְשֹׁטֵר בְּשִׁטָּה אַחֲרוֹנָה לְפִי שְׁאִין לְמִדִּין מִשְׁטָה

אחרונה, שְׁמָא הָיוּ הָעֵדִים מְרַחֲקִין מְגוּפוֹ שֶׁל־שֹׁטֶר בְּכַדֵּי שְׁטָה, וּבֹא זֶה הַמְּזִיף, וְכָתַב בְּאוֹתוֹ הָרוּחַ שְׁטָה זֹה.

ח. עֵדִים שֶׁהָיוּ מְרַחֲקִין מִן הַכְּתָב שְׁתֵּי שְׁטִין, פָּסוּל; פְּחוּת מִפָּאן, כָּשֶׁר. שְׁתֵּי שְׁטִין שְׁאֲמָרוּ בְּכָתַב יְדֵי עֵדִים, וְלֹא בְּכָתַב יְדֵי סוֹפֵר: שְׁכָל הַמְּזִיף אֵינוֹ הוֹלֵךְ אַחֵר הַסּוֹפֵר, אֲלֹא אַחֵר הָעֵדִים. וּשְׁתֵּי שְׁטִין אֵלּוּ הֵן וּשְׁנֵי אֲוִירִין שֶׁלֹּהֶן, כְּגוֹן לָמַד עַל גַּב כֶּף.

ט. הָיוּ הָעֵדִים מְרַחֲקִין מִן הַכְּתָב יֵתֵר עַל שְׁתֵּי שְׁטִין, וְהָיָה כָּל הָרוּחַ שֶׁבֵּין הַכְּתָב וְהָעֵדִים מְלֵא בְּעֵדִים פָּסוּלִין אוֹ קְרוּבִים הָרִי זֶה כָּשֶׁר, שֶׁהָרִי אֵינוֹ יָכוֹל לְהַזְדִּיף. וְאִם מְלֵאָהּ בְּשִׁרְיטוֹת שֶׁל־דִּיו פָּסוּל, שְׁמָא הָעֵדִים עַל הַשִּׁרְיטוֹת חֲתָמוּ לֹא עַל גּוּפוֹ שֶׁל־שֹׁטֶר.

י. הָיָה הַשֹּׁטֶר כָּלוּ עִם עֵדָיו בְּשִׁטָּה אַחַת, הָרִי זֶה כָּשֶׁר. הָיָה הַשֹּׁטֶר בְּשִׁטָּה אַחַת, וְהָעֵדִים בְּשִׁטָּה שְׁנִיָּה פָּסוּל: שְׁמָא אֵלּוּ הָעֵדִים הָיוּ מְרַחֲקִין מִן הַשֹּׁטֶר הַכָּשֶׁר שְׁטָה אַחַת, וְחֲתַךְ כָּל הַשֹּׁטֶר וְכָתַב זֶה הַשֹּׁטֶר בְּאוֹתָהּ הַשְּׁטָה; וְנִמְצְאוּ אֵלּוּ הָעֵדִים חוֹתְמִין עָלֶיהָ.

יא. וְכֵן אִם הָיָה הַשֹּׁטֶר וּשְׁנֵי עֵדִים בְּשִׁטָּה אַחַת, וּשְׁנֵי עֵדִים אַחֲרֵים בְּשִׁטָּה שְׁנִיָּה, וְאָמַר אֲנִי נִתְּכֹנְנִתִּי לְרַבּוֹת הָעֵדִים אֵין מְקִימִין שֹׁטֶר זֶה מֵעֵדִים שְׁלֹמֶטָה בְּשִׁטָּה שְׁנִיָּה, אֲלֹא מֵעֵדִים שְׁלֹמֶעֱלָה: שְׁמָא בְּשִׁטָּה שֶׁהִיָּתָה בֵּין הָעֵדִים שְׁלֹמֶטָה וּבֵין הַשֹּׁטֶר שֶׁחֲתַךְ, כָּתַב שֹׁטֶר זֶה וּשְׁנֵי עֵדָיו.

יב. קִיּוּם בֵּית דִּין צָרִיךְ שִׁיְהִיָּה סְמוּךְ לְכָתַב יְדֵי עֵדִים, אוֹ סְמוּךְ לְצַד הַשֹּׁטֶר, אוֹ מֵאַחֲרָיו כְּנֶגֶד הַכְּתָב. וְאִם הָיָה בֵּין הַקִּיּוּם וְהַשֹּׁטֶר רוּחַ שְׁטָה אַחַת, פָּסוּל שְׁמָא יִחְתַּךְ הַשֹּׁטֶר שְׁנֵתִקִּים, וַיִּזְיף בְּאוֹתָהּ הַשְּׁטָה שֹׁטֶר וּשְׁנֵי עֵדָיו; וְנִמְצָא הַקִּיּוּם עַל שֹׁטֶר מְזִיף.

יג. הִרְחִיק אֶת הַקִּיּוּם מִן הַשֹּׁטֶר יֵתֵר עַל שְׁתֵּי שְׁטִין, וּמְלֵא כָּל הָרוּחַ שִׁרְיטוֹת דִּיו כָּשֶׁר, שֶׁהָרִי אֵינוֹ יָכוֹל לְזִיף; וְאֵין חוֹשְׁשִׁין לְבֵית דִּין שִׁיקְיָמוּ קִיּוּם עַל הַשִּׁרְיטוֹת, אֲלֹא עַל גּוּפוֹ שֶׁל־שֹׁטֶר.

יד. כָּל הַמְּחַקִּין כָּלֵן צָרִיךְ שִׁיְכָתַב קִיּוּמֵיהֶן בְּסוֹף הַשֹּׁטֶר, וַיֹּאמֶר אוֹת פְּלוּנִית אוֹ מְלָה פְּלוּנִית אוֹ שְׁטָה פְּלוּנִית עַל מַחֲק אוֹ תְּלוּיָה, וְהַכֵּל קִיּוּם. וְאִם הָיָה הַמְּחַק בְּמָקוֹם שְׂרִיר וְקִיּוּם, וּבִשְׁעוֹר שְׂרִיר וְקִיּוּם אֵף עַל פִּי שֶׁחֲזַר וְקִיּוּמוֹ, פָּסוּל: שְׁמָא מְחַקוֹ וְכָתַב דְּבַר שְׁזִיף, וְחֲזַר וְקִיּוּמוֹ בְּרוּחַ שֶׁבֵּין הַכְּתָב וְהָעֵדִים.

טו. שֹׁטֶר הֵבֵא הוּא וְעֵדָיו עַל מַחֲק, כָּשֶׁר. וְאִם תֹּאמַר מוֹחֵק, וְחֲזַר וּמוֹחֵק אֵינוֹ דּוֹמָה מִי שֶׁנִּמְחַק פַּעַם אַחַת, לְנִמְחַק שְׁתֵּי פַעַמִּים. וְאִם תֹּאמַר שְׁמָא מְחַק מְקוֹם הָעֵדִים שְׁתֵּי פַעַמִּים, וְאַחֵר שֶׁכָּתַב הַשֹּׁטֶר חֲזַר וּמוֹחֵק, וְכוּתֵּב כָּל מָה שִׁירְצָה, שֶׁהָרִי הוּא וְעֵדָיו כָּלוּ שׁוּוֹה מִפְּנֵי שֶׁנִּמְחַק הַכֵּל שְׁתֵּי פַעַמִּים כְּבָר תִּקְנֻהוּ חֲכָמִים שֶׁלֹּא יִהְיוּ הָעֵדִים חוֹתְמִין עַל שֹׁטֶר מְחֹק, אֲלֹא אִם כֵּן נִמְחַק בְּפִנְיָהֶם.

טז. שֹׁטֶר הֵבֵא הוּא וְעֵדָיו עַל מַחֲק, וְהַקִּיּוּם מְלֹמְטָה עַל הַנֶּגֶר אֵין מְקִימִין אוֹתוֹ מֵעֵדֵי הַקִּיּוּם, אֲלֹא מֵעֵדִים שְׁלֹמֶעֱלָה: שְׁמָא הַקִּיּוּם הָיָה רְחוּק מִן הַשֹּׁטֶר הָרֵבָה, וְהָיָה הָרוּחַ מְלֵא שִׁרְיטוֹת שֶׁל־דִּיו; וְחֲתַךְ גּוֹף הַשֹּׁטֶר וּמְחַק הַשִּׁרְיטוֹת, וְכָתַב הַשֹּׁטֶר וְעֵדָיו עַל הַמְּחַק.

יז. שֹׁטֶר הֵבֵא עַל הַנֶּגֶר, וְעֵדָיו עַל הַמְּחַק פָּסוּל: שְׁמָא יִמְחַק

השטר, ויזיף; ונמצא הוא ועדיו על המחק. ואם כתבו העדים, אנחנו העדים חתמנו על המחק והשטר על הניר פשר; וכותבין כן בין עד לעד, כדי שלא יזיף.

יח. שטר הבא על המחק, ועדיו על הניר פסול: ואפלו כתבו העדים, אנחנו עדים חתמנו על הניר והשטר על המחק, מפני שהוא מוחק כל השטר פעם שניה, וכותב כל מה שירצה; וכיון שכלו נמחק שתי פעמים, אינו נכר, שאלו היה בו מקום הנמחק פעם אחת ומקום הנמחק שתי פעמים, היה נכר.

יט. ומתקון השטרות להתבונן בשטר בואוין וזינון שלו, שלא יהיו דחוקין בין התבות, שמא זיף והוסיף ואו. ולא יהיו מרחקין, שמא מחק אות אחת כגון הא או חית והניח רגלה האחת מקום ואו. וכל כיוצא בזה, מדקדקין בו בכל לשון ובכל כתב.

כ. משלוש ועד עשר, אין כותבין בסוף שטה שמא יזיף, ויחזיר השלוש שלושים והעשר עשרים. ואם נזדמן לו בסוף שטה מחזיר הדבור בגופו שלשטר פעמים רבות, עד שיכוא באמצע השטה.

כא. שטר שכתוב בו מלמעלה מנה ומלמטה מאתים, מלמעלה מאתים ומלמטה מנה הכל הולך אחר התחתון. ולמה אין הולכין אחר הפחות שבשניהם: לפי שאין האחד תלוי בחרו שאלם היה כתוב בו מאה שהן מאתים או מאתים שהן מאה, היה נוטל מאה; אבל שני דברים שאין האחרון תלוי בראשון, הלך אחר התחתון.

כב. היה בו מלמעלה שם, ומלמטה שם אחר קרוב לו הכל הולך אחר התחתון. אם כן למה כותבין את העליון: שמא תמחק אות אחת מן התחתון, וילמד מן העליון כגון שהיה בעליון חנני או ענני ובתחתון חנן או ענן, בידוע שהוא השם העליון. אבל לא ילמד תחתון מן העליון שתי אותיות.

כג. כתוב בו מלמעלה ספל, ומלמטה קפל הכל הולך אחר התחתון: שהקפל, פחות מן הספל. כתוב בו מלמעלה קפל, ומלמטה ספל חוששין שמא זבוב הסיר רגל הקוף, ונעשת סמך; ואינו גובה אלא במדת הקפל הקטנה. וכן כל כיוצא בזה, שיד בעל השטר על התחתונה.

כד. מעשה בשטר שהיה כתוב בו שש מאות וזוז אחד, והרי הדבר ספק אם שש מאות זוז וזוז, או שש מאות אסתר וזוז; ואמרו חכמים, יטל שש מאות אסתר וזוז, שיד בעל השטר על התחתונה. אם כן למה לא נאמר שש מאות פרוטה וזוז לפי שהפרוטות כולל אותן הסופר וזיין, ואחר כך כותבין. וכן כל כיוצא בזה בכל זמן ובכל מקום לפי דרכם הידוע, על פיו עושין.

כה. שטר שכתוב בו אסתר מאה מעי, או שכתוב בו מאה מעי אסתר הלך אחר פחות שבלשונות, ואינו נוטל אלא מאה אסתר: שיד בעל השטר לעולם על התחתונה, מפני שהוא המוציא מחברו; ואינו מוציא, אלא בדבר שאין בו ספק. כו. לפיכך כל שטר שיש בו משמע שתי לשונות, שמא כך או

שָׁמָא כֶּךָ אֵינוּ נוֹטֵל אֱלָא הַפָּחוֹת שְׂבִשְׁתִּיהֶן ; וְאִם תִּפְס בְּעִלְיוֹנָה
אֵין מוֹצִיאֵין מִידוֹ, אֱלָא בְּרֹאֵיהּ בְּרוּרָה.

כו. פְּתוּב בּוּ מִטְבַּע זָהָב, אֵין פָּחוֹת מִדינָר זָהָב. זָהָב דִּינָרִין אוּ
דִּינָרִין זָהָב, אֵין פָּחוֹת מִשְׁנֵי דִּינָרִין שְׁלִזָּהָב. זָהָב בְּדִינָרִין, אֵין
פָּחוֹת מִשּׁוֹה שְׁנֵי דִּינָרִין שְׁלֶכֶסֶף מִן הַזָּהָב. וְכֵן כָּל כִּיּוֹצֵא בָּזָה.